

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar, m. m.

Genom en den 20 april 1945 dagtecknad proposition, nr 293, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att
dels antaga följande förslag till

Förordning

om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som åtnjuter blindhetsersättning skall av statsmedel erhålla provisorisk förstärkning av densamma med 108 kronor för varje budgetår.

Provisorisk förstärkning utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Om förstärkning, som skall utbetalas kvartalsvis, förfaller till betalning tidigare än under kalenderkvartalets sista månad, utgår förstärkningen med oförändrat belopp, även om blindhetsersättningen upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden inträffar. Förstärkning utgår icke, där blindhetsersättning upphört att utgå, när förstärkningen eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Bestämmelserna i förordningen om blindhetsersättning skola, där ej annat följer av 1 §, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande provisorisk förstärkning; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen att meddela de närmare föreskrifter som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1945.

---

dels ock till Provisorisk förstärkning av ersättning åt blinda för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

Propositionen har, såvitt angår författningsförslaget, hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet. I övrigt har propositionen hänvisats till statsutskottet. Enligt överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet har propositionen behandlats av sammansatt stats- och andra lagutskott.

Beträffande de skäl som åberopats till stöd för de framlagda förslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt *förordningen den 20 april 1934 (nr 105) om blindhetersättning* utgår, med vissa undantag, blindhetersättning med ett fast belopp av 500 kronor om året till envar svensk medborgare över 16 år, som saknar synförmåga eller vars synförmåga, sedan ljusbrytningsfel rättats, är så nedsatt att han saknar ledsyn (1 och 2 §§). Rätten till blindhetersättning är oberoende av behovsprövning i egentlig mening. Den, vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan, att blindhetersättning rimligen icke bör utgå till honom, är emellertid undtagen från rätt till blindhetersättning (2 §). Pensionsstyrelsen beslutar rörande tillerkännandet av ersättningen (6 §). Kostnaden för blindhetersättning bestrides helt av staten (11 §).

Från och med år 1941 har dyrtidstillägg utbetalats till den som åtnjuter blindhetersättning. Dyrtidstillägget utgår för närvarande enligt *förordningen den 19 maj 1944 (nr 234) om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/1945 å blindhetersättningar* samt utgör 208 kronor för år räknat, motsvarande i avrundat belopp fem extra månadsutbetalningar. I propositionen nr 151 till innevarande års riksdag har föreslagits, att dyrtidstillägg av enahanda storlek måtte utgå även under nästkommande budgetår. Propositionen har tillstyrkts av sammansatt stats- och andra lagutskott i utlåtande nr 3.

På hemställan av andra lagutskottet (utlåtande nr 11) anhöll riksdagen i skrivelse den 3 mars 1945, nr 44, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och om möjligt till innevarande års riksdag framlägga förslag till provisorisk förbättring av blindhetersättningar.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt pensionsstyrelsen att utarbета det förslag varom riksdagen hemställt, har pensionsstyrelsen med skrivelse den 9 april 1945 framlagt förslag till bestämmelser om provisorisk förstärkning av blindhetersättningar.

Antalet personer, vilka åtnjuta blindhetsersättning, uppgår för närvarande till omkring 3 200. Av dem som åtnjuta blindhetsersättning erhålla enligt en av pensionsstyrelsen företagen stickprovsundersökning omkring 900 personer, eller ungefär 28 procent, därjämte tilläggspension eller invalidunderstöd. Antalet blinda med blindhetsersättning, vilka ingått äktenskap med varandra och anmält detta till styrelsen, torde uppgå till inemot 200. Av dem torde ungefär en femtedel åtnjuta tilläggspension eller invalidunderstöd.

Såsom förut nämnts utgör blindhetsersättningens grundbelopp 500 kronor för år, varå utgår dyrtidstillägg med 208 kronor om året. För närvarande uppgår alltså blindhetsersättning med tillägg till 708 kronor om året eller 59 kronor i månaden.

För blinda, som åtnjuta grund- eller avgiftspension och därjämte tilläggspension, utgöra grund- och avgiftspensionerna, räknat något i underkant, i genomsnitt 65 respektive 15 kronor om året. Med hänsyn till tilläggspensionens maximibelopp i de olika ortsgrupperna erhålla alltså sådana blinda folkpension med i respektive ortsgrupper 315, 415 och 515 kronor med avdrag i enlighet med vad förut nämnts på grund av vederbörandes egen inkomst.

Pensionsstyrelsen framhåller i sin förut berörda skrivelse den 9 april 1945 till en början, att den av dyrtiden föranledda höjningen av blindhetsersättningarna hållit jämna steg med motsvarande höjning av folkpensioner och invalidunderstöd. Däremot saknade blindhetsersättningarna motsvarighet till de från och med innevarande budgetår å tilläggspensioner och invalidunderstöd utgående provisoriska förstärkningarna, motsvarande ett månadsbelopp av utgående folkpension eller invalidunderstöd jämte ett fast belopp om 100 eller 50 kronor. Under sådana förhållanden låge det enligt pensionsstyrelsens mening närmast till hands att utforma en provisorisk förbättring av blindhetsersättningarna efter mönster av de provisoriska förstärkningarna av tilläggspensioner och invalidunderstöd.

Pensionsstyrelsen fortsätter:

Anledningen till att de provisoriska förstärkningarna å tilläggspensioner och invalidunderstöd bestämts att utgå med högre belopp för ogifta och vissa gifta personer än för andra har i stort sett varit att man velat undvika, att makar som båda ha tilläggspension eller invalidunderstöd bli överkompenserade i förhållande till ensamstående personer, vilkas levnadskostnader förutsatts i allmänhet vara större än hälften av sammanlagda levnadskostnaderna för äkta makar. Med åberopande av samma skäl skulle man kunna tänka sig att en provisorisk förbättring av blindhetsersättningarna differentierades bland annat efter den blindes civilstånd. De skäl som skulle tala för en sådan differentiering ha emellertid ej samma styrka i fråga om blindhetsersättningar, enär dessa utgå utan sådan jämförelsevis sträng behovsprövning som tilläggspensioner och invalidunderstöd. Då härtill komma vissa praktiska olägenheter av en differentiering av för-

bättringen efter civilstånd och andra personliga förhållanden — vilka olägenheter dock icke äro av natur att i och för sig utgöra hinder för en sådan anordning — bör enligt pensionsstyrelsens mening en differentiering efter dylika grunder icke komma till stånd.

På sätt redan antytts komma till blindhetsersättning berättigade personer, som beviljats tilläggspension eller invalidunderstöd, i åtnjutande av provisoriska förstärkningar av sistnämnda förmån. Det kan givetvis under sådana förhållanden diskuteras, huruvida dessa blinda jämväl böra erhålla provisorisk förbättring av till dem utgående blindhetsersättningar eller om de eventuellt böra erhålla sådan förbättring med lägre belopp än övriga blinda. Härtill må emellertid framhållas att, eftersom blindhetsersättningen utgör en av behovsprövning i stort sett oberoende lytesersättning, torde de blinda som jämväl åtnjuta tilläggspension eller invalidunderstöd i allmänhet vara ekonomiskt sämre ställda än blinda som åtnjuta enbart blindhetsersättning. Vid sådant förhållande synas övertvägande skäl tala för att, om provisorisk förbättring av blindhetsersättningar skall utgå, den med samma belopp tillerkännes alla blinda som åtnjuta blindhetsersättning.

Pensionsstyrelsen påpekar, att de blindas ställning under senare år förbättrats och att de ekonomiskt sämst ställda blinda numera av det allmänna erhöles betydande förmåner i form av blindhetsersättning och folkpension eller invalidunderstöd. Även med hänsyn härtill syntes emellertid, om en förbättring skulle ske, densamma knappast kunna sättas lägre än det fasta belopp av 100 kronor som för närvarande utginge som provisorisk förstärkning till ogifta tilläggspensionärer. Huruvida ett dylikt tillägg jämte redan nu utgående förmåner kunde innebära ett föregripande av det slutliga ställningstagandet till frågan om storleken av det allmännas understöd till icke arbetsföra blinda eller till hjälplösa personer i allmänhet undandroge sig pensionsstyrelsens bedömande.

Pensionsstyrelsen anför vidare att det ur utbetalningssynpunkt syntes lämpligt att det ifrågasatta beloppet avrundades så att det bleve jämnt delbart med 12. Vid avrundning uppåt komme beloppet att utgöra 108 kronor. Blindhetsersättning jämte tillägg skulle med en sådan förbättring komma att uppgå till 816 kronor om året eller 68 kronor i månaden. Den sålunda föreslagna förbättringen syntes lämpligen böra benämnas provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar. Pensionsstyrelsen har vid sin skrivelse fogat ett i enlighet med det av styrelsen anförda upprättat utkast till förordning i ämnet.

Slutligen framhåller pensionsstyrelsen att, då en förstärkning av blindhetsersättningarna, om särskilda åtgärder icke vidtoges, torde komma att räknas som inkomst enligt lagen om folkpensionering, den föreslagna förstärkningen för de omkring 900 blinda, som förutom blindhetsersättning uppbure folkpension eller invalidunderstöd, i realiteten skulle komma att minskas med i regel 72 kronor för ogift och 36 kronor för gift person genom motsvarande minskning av pensionen respektive invalidunderstödet. Ville man ernå den förut angivna förbättringen för samtliga blinda, torde

statsmakterna lämpligen böra uttala, att provisorisk förstärkning av blindhetsersättning tills vidare icke borde anses utgöra inkomst enligt 7 § lagen om folkpensionering.

I följande tabell lämnas uppgifter om de belopp, vartill blindhetsersättning och folkpension sammanlagt komma att uppgå, om pensionsstyrelsens förslag genomföres.

Blindhetsersättning och folkpension enligt nu gällande regler jämte provisorisk förstärkning å 108 kr. av den förra förmånen. Förstärkningen räknas icke som inkomst enligt 7 § lagen om folkpensionering.

	Ortsgrupp 1 Kr.	Ortsgrupp 2 Kr.	Ortsgrupp 3 Kr.
Ogift person	1 206	1 339	1 473
Makar, endast en har blindhetsers. och folkpension; den andre har ej fyllt 60 år	1 323	1 456	1 601
Makar, en har blindhetsers.; båda ha folkpension ..	1 829	2 096	2 386
Makar, båda ha blindhetsers. och folkpension ..	2 312	2 578	2 845

I fråga om *kostnaderna* för förslagets genomförande framhåller pensionsstyrelsen att, då såväl blindhetsersättningarnas grundbelopp som därå utgående dyrtidstillägg helt bekostades av statsmedel, även kostnaden för den föreslagna provisoriska förstärkningen borde helt stanna å statsverket. Den årliga kostnaden vid det ifrågasatta årsbeloppet 108 kronor kunde uppskattas till i runt tal 350 000 kronor.

Över pensionsstyrelsens förslag ha yttranden inhämtats från socialstyrelsen och socialvårdskommittén. Båda dessa myndigheter lämna förslaget utan erinran.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har i propositionen anfört följande:

»En förbättring av de blindas ekonomiska ställning är givetvis synnerligen önskvärd. Svårigheten att åstadkomma en dylik förbättring ligger väsentligen däri, att ersättningsreglerna lätteligen kunna komma att föregripa det slutliga ställningstagandet till frågan om storleken av det allmännas understöd till icke arbetsföra blinda eller hjälplösa personer i allmänhet. Sedan årets riksdag hemställt om förslag till provisorisk förbättring av blindhetsersättningarna, har emellertid pensionsstyrelsen, på uppdrag av Kungl. Maj:t, framlagt förslag till en sådan förbättring, vilket lämnats utan erinran av bl. a. den sakkunniginstans som närmast har att svara för översynen av socialvården i landet, nämligen socialvårdskommittén. Nyssberörda förslag, för vilket en närmare redogörelse lämnats i det föregående, innebär att å blindhetsersättning skall utgå en provisorisk förbättring efter mönster av de provisoriska förstärkningarna av tilläggs-pensioner och invalidunderstöd. Här ifrågavarande förstärkning skall dock

utgå utan hänsyn till vederbörandes civilstånd samt för alla därtill berättigade utgöra ett lika stort belopp, nämligen 108 kronor för år. Om hänsyn tages jämväl till det för nästkommande budgetår av Kungl. Maj:t föreslagna dyrtidstillägget skulle den sammanlagda blindhetsförmånen för nämnda budgetår komma att uppgå till 816 kronor eller till 68 kronor i månaden.

Då det sålunda av pensionsstyrelsen framlagda förslaget synes innebära en med hänsyn till rådande förhållanden väl avpassad, skälig ekonomisk förbättring för ifrågavarande klientel, vill jag förorda att förslaget föreläggas riksdagen. Det av pensionsstyrelsen utarbetade utkastet till förordning om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar torde i allt väsentligt kunna godtagas. Förstärkningsbeloppet, som i pensionsstyrelsens författningsutkast anknutits till kalenderåret, torde dock böra hänföras till budgetåret. I anslutning till vad pensionsstyrelsen därom anfört vill jag slutligen uttala, att förevarande förstärkningsbelopp tills vidare vid tillämpning av 7 § lagen om folkpensionering icke bör anses utgöra inkomst.

Kostnaderna för de provisoriska förstärkningarna torde, liksom själva blindhetsersättningarna, böra utgå helt av statsmedel. I enlighet med pensionsstyrelsens beräkningar synas kostnaderna för nästkommande budgetår — förstärkningarna förutsättas skola utgå för tiden från och med den 1 juli 1945 — böra beräknas till 350 000 kronor. För täckande av dessa kostnader torde, i likhet med vad som skett beträffande de provisoriska förstärkningarna av tilläggs pensionerna och invalidunderstöden, ett särskilt anslag av förslagsanslags natur böra upptagas under femte huvudtiteln.»

Utskottet. Utskottet har icke funnit något att erinra mot det genom propositionen framlagda författningsförslaget. I likhet med föredragande departementschefen vill utskottet uttala, att det föreslagna förstärkningsbeloppet tills vidare vid tillämpning av 7 § lagen om folkpensionering icke bör anses utgöra inkomst. Den av departementschefen gjorda anslagsberäkningen föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet får sålunda hemställa, att riksdagen måtte

A. antaga det genom propositionen framlagda författningsförslaget; samt

B. till *Provisorisk förstärkning av ersättning åt blinda* för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 350 000 kronor.

Stockholm den 25 maj 1945.

På sammansatt stats- och andra lagutskotts vägnar:

DAVID NORMAN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 1.